

Katolikus Művelődés Várai: Pápa.

A Tapolcák tőszomszédságában, soha be nem fagyó bő források táján, a Bakony síkságán, a híres Mátyusföldén épült e kulturális város. Szent István idején népesült be csak. Gizella királyné emberének adományozta a szent király. Azóta váltakozóan különböző családok birtoka. Mátyás királynak címeres háza maradt meg korából. A ferencesek csak a XV. században költöznek falai közé. Aztán jött a török vész. Enyingi Török Bálint megvédi ugyan a török ellen, majd a testvére is, de mikor német kézen van, a pogány kezére kerül. Váltakozó szerencsével hol ez, hol az az ura. Végvár. A Nádasdyak kezére bizza a király, mikor visszakerül. Ez időben a reformátusok terjeszkednek a kicsapongó kapitányok erkölcsi megfogyatkozása miatt. Iskolát is alapítanak. Ez a mai főiskola alapja. Nyáry Krisztina kezével Esterházy Miklós, a nagy nádor jut hozzá. Ettől kezdve e főúri család birtokolja. A török vész után lebontják várát s köveiből épül a nagy barok kastély, majd a dunántúlra szóló remek plébánia temploma. A klasszicizáló izlésben tartott, belől szürke márvánnyal, Maulpertsch mozgalmos freskófestményeivel borított világos szerkezeti beosztású, székesegyházakkal vetekedő szentegyház leköti a hívő s műértő figyelmét egyaránt. Külsőjével pedig uralkodik az egész messze vidék felett, hirdelve a pálosból lett nagy Esterházy püspök nagyságát és barokk egyházfejedelmek mecénási újraépítő kedvét s nagyvonalúságát. A pálosokat is ő telepíti le Pápán. Közel a templomhoz s kastélyához, mint Pápa örökös ura, telket ad nekik. Templomuk építését már utódjára, Acsády Ignác veszprémi püspökre bizza, aki Dubniczay István kanonkjával terveztetti a tojásvonal alapú, de görög kereszt térelosztású templomot, melynek festményei, de kivált falfaragásai az egyetemi templomét messze felülmúló művészi becsűek. A közelben fekvő somlói község, Tüskevár pálos templomával rokon gazdagságúak. 10—10 pad a templom hajójában, Remete Szent Pál életéből meríti tárgyát. Remekbe készült még a szentély két stalumpadja, mint a sekrestye szekrényei, térdeplői és az a zord «fekete Krisztus», mely csodálatos kegyelem forrása gyógyulásokban s az oltárok képeretei, prédikációs szék is pálos fráter munkája lehet. A pálosok rendháza, a rend eltöröltetése után a bencések kezére került, mikor a király reájuk ruházta a gimnázium vezetését. A pálosok emléke sohase halványul el Pápán. Hirdeti templomuk, mint annyi más helyütt akár mint plébániai, vagy mint szerzetesháza. Pápára visszatelepítik az Esterházyak a ferenceseket is, kiknek valószínűen kolostori iskolája szolgált alapul, mint Debrecenben is, a ref. kollégiumnak. A ferenceseknek könyvtára őrzi Pelbárt híres könyveit, s más régiséget. Falfaragványai díszesek az egytornyú templomban. Pápán kórháza van a mizerieknek. Elemi iskolája, polgárijája s tanítóképzője a vincés apácáknak. Amaz Esterházyiné, Thököly Katalin, ezt Ranolder János veszprémi püspök alapította, aki a kései románstílusú Anna-templomot is emeltette. Pápa

bencés főgimnáziumával, kat. fiú polgári s felsőkereskedelmi iskolájával, a vincések leánynevelőjével, az irgalmasok híres kórházával szinte egyenrangú művelődési vára a katolicizmusnak a reformátusok kollégiuma s leányiskolájával. Művészi tekintetben pedig sokkal többet jelent hatalmas templomával, mely mellett eltörpül a nagy költséggel emelt stukó-díszes új templomuk is. Nem is szólva a felsorolt, művészileg is értékes pálos, ferences, kórházai s Annatemplomáról s híres rokokó Kálváriájáról. Nem hiába ősi magyar lakosságának háromnegyede katolikus, akiknek soraiból nagynevű emberek kerültek ki. Váth János.

Szalézi Művek : *Erdey Ferenc: Engeszteljük Jézus szívét. — A lélek magányában. — Engesztelő áldozat.*

Erdey Ferenc ideális papilélek. Könyvei minden sorából izzó szeretet, tanítási- és segítenivágyás sugárzik. Szentórára és lelki napra szánt elmélkedéssorozata valóságos oázis korunk lelki sivatagának kopárságában. A gyűlöletszántotta ugaron a termékenyítő szeretet magvait hinti szét. És lélekbemerkolón hangzik fel intő szava, amikor figyelmeztet, hogy «mikor megnehezedik az idők járása felettünk és mint a zuhatag szakad reánk a csapás és szenvedés, mikor elhatalmasodik a szenvedély és bűn, amikor, mint az ár sodor magával a romlottság, harsan fel mindig a profétai szó: «Tartsatok bűnbánatot!» És szentórai elmélkedéseiben meggyőző szavakkal biztosít a Megváltó Szív szeretetéről, megrázóan ecseteli az Úr fájalmát az emberek nemtörődömsége miatt és szívhezszólan kéri, ne találjon Jézus zárt ajtókat, amikor kopogtat szívünkön. Lelki napra szóló elmélkedéseiben biztató szavakkal erősít, hogy «amikor elsötétül körülöttünk minden és egészen kilátástalannak tűnik a helyzet, akkor van legközelebb Isten segítsége!» Ó mennyire jóleső szavak ezek éppen ma, amikor alig akad család, melyben ne aggódnának egy-egy drága életért, amikor a vigasztalannak tűnő gyász oly gyakran borítja fekete fátyolát a lelkekre és az ember annyira vágyja a vigaszt. És «A lélek magányában» elmélkedés sorozatban igen sok vigaszt találhat az arra szoruló lélek. A szerző, édesatyja emlékének, aki hazaköltözött a mennyei Atyához, szentelte elmélkedéseit. És a szerető gyermek veszteségének sajnó, de megbékélt fájdalom rezeg végig a sorokon, arra oktathatva, hogy — mint minden a földön — a legmegrázóbb fájdalom is véges, egyedül a krisztusi szeretet örök és az embernek arra kell törekednie, hogy érzelmei az Ő szeretetével olvadjanak egybe. Gyönyörű az «Engesztelő áldozat» című munkája is. E kötetben foglalt elmélkedési sorozat mindegyike az élet lüktető jelét viseli magán, mert valamennyi egy-egy engesztelő szentóra vagy közös engesztelési lelkigyakorlat alkalmából készült. Egytől-egyig magán viseli a Keresztelő Szent János köztársaságát: Engeszteljünk! Oly sokan vannak — sajnos a nagy többség! — akiknél, bár kereszténynek vallják magukat, a lelki élet követeléseit süket

fülekre találnak. Ámde minél többen vannak e fajtából, annál égetőbb kötelessége a többieknek, hogy legalább ők engeszteljék a Szent Szívet, ne hogy haraggal forduljon el a bűnös, fenékgig romlott emberiségtől. És erre buzdítja olvasóját Erdey munkájának minden sora, meggyőző érvekkel bizonyítva felhívásának sürgősségét. Nem tudjuk eléggé ajánlani, kivált a mai sorsdöntő, lázas napokban, hogy minél többen olvassák e könyveket, sőt ne csak olvassák, hanem imádkozzák.

özv. dr. Horváth Józsefné.

Hittig Gyula: Isten tenyerén.

Maga a könyv címe is megkapóan rokonszenves. Isten tenyerén! Már a cím nyomán meghitt és kedves kép rajzolódik képzelőtehetségünk elé. A szerző tendenciája, olvasóját az anyagi élet sivár színtjéről a lélek világába vezetni és e szép cél érdekében avatott tollal veti harcba érveit és okfejtései igazának alátámasztására díszes sorban vonultatja fel a pogány és keresztény világ nagy bölceit. Természetesen «a lélek útjain való járás — fejtegeti az író — nem jelenti az élettől, gyakorlattól, a materiától való végleges eltávolodást, csupán önmagunk belső munkálását». A nemes intencióval megírt filozófiai munka egyébként a szeretet valószínűs hymnusza. A szerző újszerű és meglepő definíciói a szeretetről valóban szívhez szólnak. Csak úgy hirtelen kapunk ki egynehányat mutatóba. «Az igaz szeretet áldoz és feláldoz, anélkül, hogy érte ellenszolgálatot várna. *Hisz azért szeretet.* — A szeretet nem más, mint két léleknek harmóniában való találkozása. A szeretet Isten és az élet ajándéka mindenki számára és mindenkivel szemben, belső öröm és mulaszthatatlan kötelesség, az emberlélek legdrágább ékszere. A szeretet nem egyéb, mint az áldozatok és az ajándékozás végtelen sora». És magának a szerzőnek igaz szeretni tudása világlik elő könyve minden sorából és világosan elárulja lelkéből fakadó szándékát, hogy a munkában elcsigázott mindennapi emberhez, az emberi szívhez és lélekhez kíván közvetlen hangon szólni. A könyv egyébként immár harmadik kiadásban jelent meg, tanubizonyosságként a mai vérpárás kor embere lelkében szunnyadó Isten megismerésére epedő ósvágyának, aki örömmel ragadja meg az odamutató kezét. Avatottabb és ihletettebb kalauzt pedig aligha találhat e könyv illusztris szerzőjénél. H. J.

Keresztényszocialista munka. (Tobler János szerkesztésében.)

— Isten nevében bocsátjuk útnak összefoglaló művünket: a «Keresztényszocialista Munkát». Hadd hirdesse szegénynek, gazdagnak és minden jóérezsű embernek egyaránt, a szociális kereszténységet, a magyar nép élni akarását, a *jogot*, az *igazságot* és a *szeretetet!* — e sokatjelentő szavakkal indítják útnak e szép munkát és már e pár szó is hűséges tükre a keresztény szocializmus nemes törekvéseinek. Ma, amikor a legsötétebb szenvedélyek, pusztító lángtengerre lobbantották a világ mind a négy-sarkát, megnyugtatóan hat a lelkekre, a Kereszt-jegyében folytatott szeretetmunka és a jobb jövőre reménytnyújtó keresztény cselekvő szeretet ragyogó példája. Ha figyelemmel kísérjük a keresztényszocializmus immár évek hosszú sora óta valószínűs hangyaszorgalommal véghezvitt építőmunkáját, szemben a nemzetközi szocializmus, kommunizmusba torkolló romboló és pusztító aknamunkájával, valóban csak őszinte hálával adózhatunk ama

nagy férfiaknak, akik már akkor, amikor a keresztényszocializmus még csupán utopisztikus eírhettelen vágyalomnak festett, Istenbe vetett rendületlen hittel indultak a nagy cél felé. A keresztény szocializmus programját nevében hordja. Krisztusi szeretettől parancsolt munkáját összeköti a gyakorlati élet követelményeivel és — mint azt az előttünk fekvő könyv minden egyes sora tanúsítja — híven követi nagy célkitűzését. A könyv hasábjain megelevenednek szemünk előtt, a keresztényszocializmus nagy küzdelmei, de ugyanekkor dícséretes eredményei is, melyekre méltán tekinthet büszkeséggel. A könyv természetesen csak tág körvonalakban érintheti a keresztényszocializmus, központban folyó lázas, intenzív és sokrétű tevékenységét, de már a körvonalak is szédítő perspektívát tárnak fel az olvasó előtt. A szervezet hivatalos lapja a «Jövők», szemben a nemzetközi szocialista sajtó-organum bomlasztó tendenciájával, nívós irodalomnak és keresztény eszméknek lelkes propagálója. A keresztényszocializmus kebelében a Rerum Novarum igazsága érlelődik (Reibel Mihály orsz. képviselő). Már a nagy Prohászka is kijelentette: «A program a keresztényszocializmus és semmi más!» és ugyancsak ő mondta azt is, hogy «a keresztényszocializmus kibontott zászlajában az Evangélium zászlajára ismer». És nagy igazság rejlik, a keresztényszocializmus egyik lelkes harcosának, dr. Előd Marcell szavaiban is, amikor ezeket mondja: «A keresztényszocializmus sohasem volt jelszavas politikai szélmalomharc, sem pedig politikai szélkakasok törtetésének személytelen és felelőtlen kerete. Minden megnyilatkozásában, beszédében és sajtóban, egész lelki és szervezeti beállítottságában és vonalvezetésében, szenvedélytelen és gyűlöletmentes, a keresztény szocializmus sokoldalú működésének tüzetes ismertetése mellett, nívós novellák, színi jelenetek és költemények is emelik a tartalom érdekességét, úgy, hogy tiszta öröm és műélvezet e keresztény szeletemet lehelő munka tanulmányozása.

Péchy Viola.

—NADAS—

Verssel minthogy egyévtizedre el vagyunk látva, nagyon kérjük költőinket, hogy csak külön felszólításunkra küldjenek verset nekünk, különben nem tudjuk elfogadni, még kevésbé közölni! — **Bodó László** (Sásd): A Szentmisét hősi halált halt Endre fiáért elmondottuk, a jó Isten jutalmazza őt hősi áldozatáért! — **Dr. Körmendy Jánosné** (Lengyel-tóti): A hálaadó szentmisét az orosz harctéren küzdő István fia szerencsés megmeneküléséért és beteg Sándor fia felgyógyulásáért a könyörgő szentmisét elmondottuk. — **Halász Pál** (Csanádpalota), **özv. Hauk Antalné** (Göröcsöny), **Géczy Lajosné** (Nyirbogát), **Horváth Pálné** (Kolozsvár), **Gödl Lászlóné** (Szihalom): a kért szándékokat mindennapi imáinkba foglaljuk.